

ríkum sem fátækum, og sál og sannfæring bóndamannsins jafngildi sálar og sannfæringar þeirra, er ofar sátu.

Eins og kunnugt er, náðu þessar skoðanir út fyrir kyrkjuna. Þær urðu aðal undirrót framfara og frelsishreyfinga seytjándu og áttjándu aldarinnar, og fjöturinn, er batt konungsvaldið og gaf þingi og þjóð fullkomið sjálfstæði, unz að nú er komið svo, að þar, sem þjóðin fær ekki mestu að ráða um sín andlegu og veraldlegu mál, þar þykir óþolandi harðstjórn og kúgun.

Það er því dálítið einkennilegt að rekja ættir þessara protestantisku kyrkjuþinga og sjá, hversu þau hafa orðið til. Það sýnir svo ótvíráðlega kraftleysi kyrkjunnar að halda við sína fornu lærdóma án þess að láta undan síga. Hugmyndin, sem liggur til grundvallar kyrkjuþingunum, er alveg gagnstæð þeirri, er falin er í biskupavaldinu, á sama hátt og lýðstjórn er gagnstæð konungsstjórn í ríkismálum. Fólk yfir höfuð heimtar alt af meira og meira frelsi. Það heimtar alt af, að fá að hafa meiri ráð í landsmálum eftir því sem tíminn líður. Og ríkið verður að láta að kröfum þess og kyrkjan líka.

Þær kyrkjudeildir, er jafnan hafa byggt alla sína stjórn á fyrirmælum almennra þinga, eru Kongregazionalistar og Unitarar. Það er grundvallaratriðið í kyrkjurétti þeirra. Hugmyndinni, sem ríkir í biskupakyrkjunum, að einstaklingurinn sé til að eins fyrir kyrkjuna, er alveg snúið við hjá þeim. Kyrkjan er til að eins fyrir einstaklinginn, og honum á hún að vinna gagn ella að öðrum kosti að deyja.

Að kyrkjuþinga hugmyndin hefir rutt sér til rúms hjá oss Íslendingum hér vestra, er ekki nema eðlilegt. Það er dálítið einkennilegt samt, að lútherska kyrkjan með biskuparéttinn skyldi gjörast að forminu til kongregazional, og þó þykjast vera óumbreytanleg og ein og sú sama, og hún hefir alt af verið. Skyldi það nú vera þýðingarminni tilbreyting frá kyrkjulegu sjónarmiði, en þótt farið væri að hrófla við einstöku atriðum játningarritanna, er þegar eru orðin langt á eftir tímanum? * Væri ekki gott, að almenningur athugaði það, fyrst hann hefir nú eignast þau réttindi, að mega ræða mál sín á þingum?

*) Sbr. tillögur Matth. Jochumssonar á prestastefnunni norðan lands í fyrra sumar, og hvað „Verði ljós“ sagði um þær.